

Pingfastr let ræisa stæin þennsa at Holmgæir, faður sinn goðan, Guð hialpi sal hans, boanda Ingur. Balli risti stæin þennsa.

»Tingfast lät resa denna sten efter Holmger, sin gode fader, Ingas man. Gud hjälpe hans själ. Balle ristade denna sten.»

Till läsningen: Sk äro tydliga. De finnas vid varje runbands början och slut, liksom mellan alla ord, utom efter 61 l. 3 **k** är icke stunget; icke heller 33, 45, 50, 73 **k**. Alla **a**-, **n**- och **o**-runor ha ensidiga bistavar. Inskriftens **r**-runor äro rätt olika: i 8, 12 **r** utgår bst från själva hst och har en rundad form, i 36, 41, 80 **r** utgår bst från ramlinjen. 15 **s** är vänderuna. 44 **n** har till synes formen **h**, men den h. stapeln är förmodligen ej huggen. 55 **e** är tydligt stunget, med ett kort mot hst vinkelrätt streck; icke **a**. 57 **b** har den för Balle typiska formen, liknande ett latinskt **k** med rundade staplar. Sådant är även 76 **b**, men 66 **b** är något avvikande genom att nedre bst är rak, varigenom runan har kommit att likna ett **l**. T. h. om mellanstapeln i 82 **s** finnes en vinkelformig fördjupning, som liknar bst i ett **t**. Men det är grundare än **s**-runan och sannolikt naturligt, icke hugget. Bst i 86 **a** är kort och grund. Något **i** finnes icke mellan 86 **a** och 87 **n**. Möjligen kan ristaren ha menat, att slinglinjen i löpknuten skall läsas som ett **i**. Men han har annars icke begagnat ornamentslinjer som runstavar. Och formen **stan** är f. ö. välkänd från Balles inskrifter.

Då inskriften är så väl bevarad, äro äldre läsningar av mindre intresse. Caspar Cohl (F a 6): 53—58 **halbi**, 66 **r**, 80—87 **risi · stan**. — Rhezelius (F l 2): 53—58 **hjelbi**, 66 **b**, 76 **k**, 80—87 **risti · stin**. — Hadorph och Törnewall (B 377): 53—58 **hjelbi**, 66 **r**, 76 **r**, 80—87 **risi · staen**. — Celsius: 53—58 **hjelbi**, 66 **b**, 76 **b**, 80—87 **risi stan**. — Dybeck: 53—58 **hjelbi**, 66 **b**, 76 **b**, 80—87 **risi · staen**. — Stahre: 53—58 **hjelbi**, 66 **b**, 76 **b**, 80—87 **risi · stan**.

Inskriften består av tre meningar. 66—75 **boanta · ikur** är en bestämning till 29—36 **hulmkair**, sålunda **boanta** ack. Sammanhanget är brutet av den kristna bönen för den dödes själ, liksom i medeltida urkunder insatt så nära namnet som möjligt.

Om namnet *Pingfastr* se U 48. I motsats till detta namn äro inskriftens båda andra namn, *Holmgæirr* och *Inga*, vanliga i de svenska runinskrifterna.

874. Hagby kyrka.

Litteratur: B 362, L 75. J. Bureus, F a 6 s. 214 n:r 246 (Rhezelius), F a 5 n:r 157, F a 1 s. 39; J. Rhezelius, F a 10: 1 n:r 78; F l 2 n:r 87; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 248; F. A. Westerling, De Templo et Paroecia Hagbyensi (diss., Uppsala 1821—24); UFT h. 1 (1871), s. 36.

Avbildningar: Rhezelius, teckningar (i F a 10: 1 och i F l 2); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 362).

Runstenen finnes avbildad i J. Rhezelius' samlingar. Dess plats säges ha varit »Hagheby Sochn i Wåkenhus dören» (F a 10: 1), »Hageby Kyrkedör» (F l 2), »Vti Kyrkiedören» (F a 6). F a 5: »Hageby Wåknhusdör.» — I Ransakningarna meddelas, att »Vnder Kyrkiodören [finnes] Runsten 1» (1669), »Wapnhus döhren innehafwer en sten uthi ingången» (1672). — Träsnittet i Peringskiölds Monumenta har påskriften: »Hageby Kyrkedörr» (B 362: »Kyrko-dörr»; L 75: »I kyrkodörren»). — F. A. Westerling (1824): »Limine Templi lapis jacet runicus contusus.»

Av dessa uppgifter, jämte de tre bevarade avbildningarna, framgår, att runstenen har legat som tröskelsten i ingången från kyrkogården till kyrkans vapenhus. Den var på båda sidor in-
kilad under murarna, så att en stor del av inskriften upptill var osynlig och oåtkomlig. På vänstra sidan var stenen svårt skadad; ett stort stycke var här avslaget, varigenom en avsevärd del av inskriften hade blivit förstörd. Runstenen är numera förkommen. Säkerligen har den

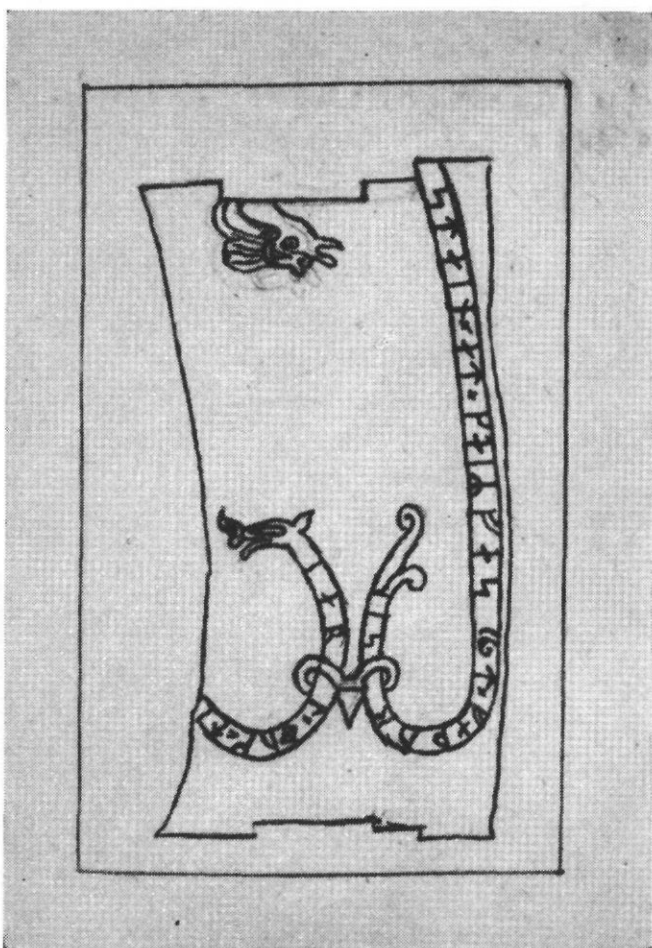

Fig. 364. U 874. Hagby kyrka. Efter teckning av Rhezelius (F a 10: 1).

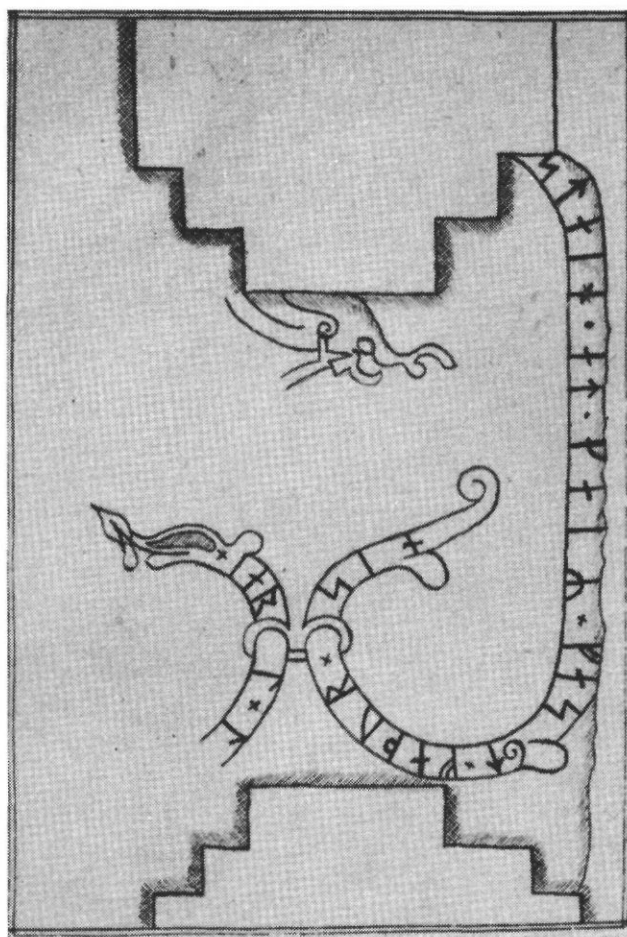

Fig. 365. U 874. Hagby kyrka. Efter teckning av Rhezelius (F 1 2).

kommit bort eller förstörts, då den gamla kyrkan revs vid mitten av 1800-talet. I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» (1869) omtalas, att enligt Liljegren en runsten skall finnas i kyrkdörren. I *UFT* h. 1 (1871) uppges, att stenen troligen skulle ligga »i qvarndammen vid Sunnanå qvarn, emedan kapten Fredenberg upplyste, att en runsten skulle ligga derstädes. Detta är så mycket troligare, som qvarnen och kyrkan ligga hvarandra helt nära».

Stenens höjd torde ha varit omkring 2 m., dess bredd omkring 1,40 m.

Inskrift (enligt B 362 med det inom [] rättat efter Rhezelius):

× i[a]rl × auk × ti ... st[a]in × at × kairfast × faður sin ×
 5 10 15 20 25 30

Iarl ok ... stæin at Gæirfast, faður sinn.

»Jarl och ... stenen efter Gerfast, sin fader.»

Till läsningen: Rhezelius har 1—4 *iarl*, 10—14 *stain*; B 362 har 1—4 *iirl*, 10—14 *stiin*. Rhezelius' teckning i F a 10: 1 har 5—9 *auk* × *ti*, liksom B 362; teckningen i F 1 2 och läsningen i F a 6 ha efter det första namnet endast ett *I*, varefter inskriften avbrytes.

Inskriften börjar med namnet *Iarl*. Därefter ha, i den förstörda delen av inskriften, följt namnen på de två eller tre bröder till *Iarl*, som jämte honom ha låtit resa stenen till minne av deras fader. Om namnet *Iarl* se U 307. Det är påfallande vanligt i mellersta delen av Tiundaland (Hagunda och Ulleråkers härad). Därutanför finnas endast enstaka, mera spridda belägg. Av inskriftens andra namn finnas endast två runor bevarade: 8—9 *ti*. Det kan ha varit *Diarfx* eller *Tiðkumi*; dessa namn äro ungefär lika vanliga. Om namnet *Gæirfast* se Sö 227.

Såväl ornamentiken som runorna påminna i hög grad om vissa ristningar, som äro utförda av Fot (t. ex. Snottsta-gruppen U 329—331 och den av Fot signerade stenen i Ö. Ryds kyrka U 167).

Fig. 366. U 874. Hagby kyrka. Efter B 362.

På stenens mitt, innanför runslingan, finnes en tyvärr på de bevarade teckningarna endast ofullständig fågelbild. Den visar emellertid, trots sitt fragmentariska skick, stor likhet med fågelbilden på den av Fot signerade stenen i Fresta kyrka U 257 och på den av honom sannolikt utförda stenen vid Harg, Odensala sn U 448. Det torde därför icke vara något tvivel om att det är Fot, som har ristat den förkomna stenen i Hagby kyrka (U 874).

875. Focksta, Hagby sn.

Pl. 152.

Litteratur: B 359, L 76, D 1: 147. J. Bureus, Fa 6 s. 113 n:r 23 (Caspar Cohl), s. 215 n:r 250 (Rhezeliuss), Fa 5 n:r 158, Fa 1 s. 39; J. Rhezelius, Fa 10:1 n:r 81, Fl 2 n:r 89; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 248; A. Synnerberg och J. Hermansson, De unctione lapidum apud veteres (diss., Uppsala 1725), s. 34 f.; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 2, s. 150, Acta Literaria Sveciæ 2 (1725—29), s. 195; N. R. Brocman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 243; F. A. Westerling, De Templo et Paroecia Hagbyensi (diss., Uppsala 1821—24); R. Dybeck, Reseberättelse 1862, 1868 (ATA); UFT h. 1 (1871), s. 36, h. 40 (1925—26), s. 30; O. v. Friesen, Run- och offerstenen vid Focksta i Hagby socken. Ett minne från hedenhös och kristendomens första dagar i Uppland (i: Upsala Nya Tidnings julnummer 1913), Anteckningar (UUB); N. E. Hammarstedt, Svensk forntro och folksed i bild och ord, h. 1 (1920), s. 5 f.

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckningar (i Fa 10:1 och Fl 2); Bureus, kopparstick (Ff 6 n:r 67); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 359); Dybeck a. a.; v. Friesen, foto 1913 (UUB, återgiven i Upsala Nya Tidnings julnummer 1913).

Runstenen står i en stenig beteshage bland gravar, 225 m. SV om Focksta, 14 m. Ö om landsvägen Focksta—Hedsta. 90 m. längre åt SÖ står U 876; 40 m. västerut, på andra sidan om vägen står en bautasten. Ristningsytan vetter åt NV.

Inskriften finnes upptagen i Bureus' samlingar, efter läsningar av Caspar Cohl och Rhezelius. Den förre anger som plats: »Vedh Fokkestadh i Haghby S.» (Fa 6), den senare: »Haghby Sochn